

## บทปริทัศน์บทความเรื่อง วิจัยสหสาขาด้านสาธารณสุข

ชื่นฤทัย กาญจนะจิตรา

บทความเรื่องวิจัยสหสาขาด้านสาธารณสุข โดย ศาสตราจารย์ นายแพทย์จิตร สิทธิอมร และอาจารย์ ดร.รัตนา สำโรงทอง วิทยาลัยการสาธารณสุข จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งได้ทบทวนวิธีวิจัยสาขาการแพทย์และสาธารณสุขตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ทำให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงแนวคิดที่มีต่อการศึกษาค้นคว้าความรู้เพื่อแก้ปัญหาสุขภาพอนามัยของประชาชน

บทความได้ประมวลระเบียบวิธีการศึกษาวิจัยด้านสาธารณสุขและได้วิเคราะห์ให้เห็นถึงระเบียบวิธีวิจัยว่าเป็นการสะท้อนแนวคิด และความเชื่อในแต่ละยุคสมัย แนวคิดความเชื่อดังกล่าวมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ และความรู้ที่สะสมมากขึ้น โดยในยุคแรกๆ นักวิจัยได้มีความพยายามนำวิธีทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการศึกษา เช่น ศึกษาปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมที่ทำให้เกิดโรค นำหลักฟิสิกส์ศึกษาทางด้านสรีรวิทยา หรือหลักกลศาสตร์อธิบายร่างกายมนุษย์ เป็นต้น

การวิจัยโดยใช้แนวคิดทางสังคมศาสตร์ในการแก้ปัญหาสังคมได้เริ่มขึ้นในช่วงศตวรรษที่ 18 แต่การศึกษาในยุคแรกได้แยกการศึกษาทางวิทยาศาสตร์และสังคมออกจากกัน ไม่ใช่เป็นการผสมผสานแนวคิดทั้งสองทางเข้าด้วยกัน การวิจัยปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อสุขภาพเริ่มในสมัย Karl Marx ซึ่งเป็นการศึกษาแบบสหสาขาในยุคแรกๆ และการศึกษาวิจัยได้พัฒนาเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ขณะนี้ปัจจัยทางด้านสังคมวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่หล่อหลอมเป็นความเชื่อและกำหนดทัศนคติต่อการดำรงชีพ รวมทั้งกำหนดพฤติกรรมของคน ได้รับการยอมรับว่ามีอิทธิพลต่อภาวะสุขภาพ และจะต้องให้ความสนใจไม่น้อยไปกว่าปัจจัยทางการแพทย์ การวิจัยในยุคหลังๆ จึงมีการผสมผสานสังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์เข้าด้วยกันมากขึ้น

จุดเด่นของบทความนี้คือการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งของวิทยาการวิจัยสุขภาพวิธีต่างๆ รวมทั้งยกตัวอย่างงานวิจัยที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยนั้นๆ ประกอบ ซึ่งเป็นการสะท้อนบทเรียนและการเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้ที่ทำงานวิจัยด้านสุขภาพมาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ผู้เขียนได้ให้ความสำคัญกับการสร้างประชาสังคมวิจัย เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างนักวิจัยสาขาต่างๆ ทั้งในเรื่องระเบียบวิธีวิจัย การบริหารงานวิจัย และการจัดลำดับความสำคัญของหัวข้องานวิจัย โดย

**เน้นการทำงานในลักษณะกัลยาณมิตร** คือความร่วมมือเพื่อพัฒนาสุขภาพของประชาชน ประเด็นเรื่องประชาสังคมและกัลยาณมิตรเป็นแนวคิดเชิงสร้างสรรค์และเป็นการสร้างบรรยากาศของการทำงานให้มีความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มากกว่าเป็นการแข่งขัน ซึ่งจะทำให้การทำงานร่วมกันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น อย่างไรก็ตาม วิธีการสร้างให้เกิดประชาสังคมวิจัย ที่มีความเป็นกัลยาณมิตรนั้นเป็นสิ่งที่ท้าทายและต้องการระบบและแนวทางชี้แนะ ซึ่งบทความนี้ยังไม่ได้กล่าวถึงไว้ หากสามารถเสนอแนะแนวทางที่ชัดเจนได้จะทำให้การดำเนินงานต่อไปเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

### **ความเห็นเพิ่มเติมสำหรับเนื้อหาของบทความเรื่องวิธีสหสาขาด้านสาธารณสุข**

1. ควรวิเคราะห์ถึงปัญหาการวิจัยในประเทศไทยในทุกขั้นตอน ทั้งในเรื่องการกำหนดหัวข้อการวิจัย การเสนอขอทุนการวิจัย ขั้นตอนการทำวิจัย การวิเคราะห์และประมวลผล รวมทั้งการนำเสนอข้อมูลงานวิจัยเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ การวิเคราะห์ในลักษณะดังกล่าว น่าจะทำให้เห็นถึงปัญหาของการวิจัยในประเทศไทยว่าอยู่ที่จุดใด เช่นหากการกำหนดหัวข้อการวิจัยขึ้นอยู่กับผู้ให้ทุนจากต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ อาจแสดงว่าการวิจัยไม่ได้ตอบสนองความต้องการของประเทศเท่าที่ควร แต่เป็นการตอบสนององค์กรระหว่างประเทศ เป็นต้น
2. ควรเพิ่มเติมการอธิบายและวิเคราะห์วิทยาการวิจัยในแต่ละวิธี เช่น วิธีการศึกษาทางด้านระบาดวิทยา การวิจัยแบบทดลอง ฯลฯ เพื่อให้เข้าใจวิธีการวิจัยในด้านสุขภาพวิธีต่าง ๆ ซึ่งอาจจะมีลักษณะแตกต่างจากการวิจัยสาขาอื่น ๆ รวมทั้งข้อวิเคราะห์ว่าวิธีการแต่ละอย่างเหมาะสมกับคำถามการวิจัยในลักษณะใด และความยากง่ายของวิธีการแต่ละอย่าง การนำเสนอในรูปแบบตาราง แม้จะทำให้เห็นภาพรวม แต่ยังขาดรายละเอียดในการวิเคราะห์อย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม
3. เอกสารอ้างอิงในบทความนี้ ส่วนใหญ่เป็นเอกสารและงานวิจัยต่างประเทศ โดยงานวิจัยในประเทศไทยที่อ้างอิงมีน้อย การเรียนรู้จากประเทศต่าง ๆ ในเรื่องการวิจัยเป็นสิ่งสำคัญ แต่หากมีการรวบรวมงานวิจัยที่ทำในประเทศไทย รวมทั้งวิเคราะห์วิทยาการวิจัยเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ทั้งจุดเด่นและจุดที่ควรปรับปรุง หรือลักษณะงานวิจัยประเภทใดที่ไทยยังขาดศักยภาพหรือมีน้อย เพื่อนำไปสู่การพัฒนางานวิจัยของนักวิชาการไทยให้มีมาตรฐานยิ่งขึ้น จะเป็นประโยชน์กับการเพิ่มศักยภาพของนักวิชาการไทยได้เป็นอย่างดี
4. ควรเพิ่มข้อมูลและประเด็นด้านจริยธรรมในการวิจัย ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ควรคำนึงถึง โดยเฉพาะการวิจัยในคน และการวิจัยด้านสุขภาพ

กล่าวโดยสรุป บทความเรื่อง วิจัยสหสาขาด้านสาธารณสุข โดยศาสตราจารย์ นายแพทย์ จิตร สิทธิอมร และ อาจารย์ ดร.รัตนา สำโรงทอง เป็นบทความที่ให้ความรู้และข้อมูลในเรื่อง วิวัฒนาการของการวิจัยด้านสุขภาพ จากอดีตจนถึงปัจจุบัน และวิเคราะห์ให้เห็นถึงจุดอ่อนจุดแข็ง ของวิธีวิจัยต่างๆ ได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม หากสามารถวิเคราะห์เพิ่มเติมในประเด็นต่างๆ ดังได้กล่าวมาแล้ว จะเป็นบทความที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์แก่นักวิจัยของไทยที่จะนำไป ประยุกต์ใช้ หรือเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยสหสาขาด้านสาธารณสุขต่อไป